

Markedsrapport for Polen

Polen er et stærkt eksportmarked med stort behov for danske løsninger inden for vind, biogas, landbrug og energieffektivitet. Landets nye regering varsler bedre samarbejde med EU og europæiske samarbejdspartnere.

Økonomisk udvikling

Med 39 mio. indbyggere er Polen det sjette største marked i EU og har haft den stærkeste økonomiske vækst blandt alle EU-medlemslande de sidste 30 år. På trods af tredobling i reel BNP fra 1990 og 2022 er CO₂-udledningen faldet med 13 %, hvilket viser, at Polen er lykkedes med en afkobling af vækst og udledning.

Polen har et BNP pr. indbygger på 14.688 EUR (DK: 68.591 EUR) og en forventet vækst i 2024 på omkring 2,1 %. Arbejdsløshed i maj 2023 var på 5 %, hvilket er et af de laveste i EU. Polen oplevede et massivt inflationspres som følge af krigen i Ukraine drevet af kraftigt stigende priser på energi, fødevarer og andre råvarer. Inflationen faldt fra 16 % i marts til 8,2 % i september. Landet modtager 10 mia. DKK årligt fra EU i budgetperioden fra 2021-27, hvilket gør Polen til den største modtager af EU-midler i unionen.

Global Innovation Index rangerer Polen som mindre innovativt end landets regionale placering og økonomi tilsiger, blandt andet på infrastruktur, teknologi og forretningsudvikling. Men investeringer i R&D og IT adgang har været stærkt stigende de sidste 10 år.

Politisk udvikling

Republikken Polen er et parlamentarisk demokrati. Den nuværende forfatning trådte i kraft den 25. maj 1997. Den udøvende magt er placeret hos regeringen og præsidenten. Den lovgivende magt er placeret i et tokammersystem bestående af: Senatet (100 pladser med begrænset indflydelse) og Sejmen (460 pladser) med valg minimum hvert fjerde år. Præsidenten har en række udenrigspolitiske beføjelser og kan nedlægge veto mod lovgivning, undtagen budgettet. Et præsidentielt veto kan omstødes af Sejmen med 3/5 flertal.

Den dømmende magt er placeret hos domstolene. Siden 2016 har den tidligere ultrakonservative regerings reformer af domstolene vakt bekymring for den polske retsstats tilstand. EU-genopretningsmidler på op til 35,4 mia. EUR blev tilbageholdt med betingelse om en række konkrete reformkrav.

Det polske valg i oktober 2023 skiftede magten væk fra det ultrakonservative PiS-parti, der har i otte år har ledt Polen. Valget havde den højeste valgdeltagelse i Polen på 74 %. PiS er fortsat det største parti, men oppositionsblokken bestående af liberale og socialdemokratiske partier fik flertal. Donald Tusk er fra Borgerkoalitionen blev premierminister. Andrzej Duda fra PiS-partiet er fortsat præsident frem til 2025 og har ydet en del modstand mod den nye regering.

Parti	Politisk position	Andel i parlamentet
PiS (Lov og Retfærdighed)	National-konservative	35%
Oppositionsblokken, inklusive:		54%
- KO (Borgerkoalitionen)	Liberal	31%
- Tredje Vej	Liberal	14%
- Venstre	Socialdemokratisk-SF	9%
Konføderationen	Ultraliberalister-nationalister	7%

Den nye polske regering har fokus på 1) at rydde op efter PiS' magtovertagelse i centrale myndigheder, medier og statsejede virksomheder, 2) at få bedre forhold til EU og få adgang til EU-midler igen, og 3) mere støtte til Ukraine, som loves mere finansiel og militær hjælp. Der har ellers i efteråret været store demonstrationer fra lastbilchauffører, som ønsker restriktioner på ukrainsk import genindført. Restriktionerne blev lempet ifm. krigens udbrud.

Der verserer lige nu en konflikt mellem præsident Duda og premierminister Tusk, efter Tusk har fjernet ansatte med forbindelser til PiS for at få kontrollen over offentlige medier tilbage og retsforfølge PiS politikere, som har begået magtmisbrug. Duda ønsker at benåde to parlamentsmedlemmer, som han mener, er politiske fanger, hvilket Tusk afviser. Senest har Tusks justitsminister forsøgt at afskedige lederen af den nationale anklagemyndighed uden om præsidenten, hvilket, Duda ikke mener, er juridisk gældende.

Polen skal varetage EU-formandskabsrollen i første halvår 2025. Danmark er som bekendt formand i andet halvår 2025. Et muligt samarbejdsområde kan være udvidelsesdagsordenen, herunder spørgsmålet om ukrainsk EU-medlemskab, da Danmark og Polen er to af de EU-lande, hvor der er den største opbakning i befolkningen til ukrainsk EU-medlemskab.

Markedsmuligheder

Fra august 2022 til august 2023 udgjorde den danske eksport til Polen 42,3 mia. kroner. 700 danske virksomheder har allerede etableret sig i Polen og bidrager med 100.000 arbejdspladser. Danske erhvervsaktiviteter i Polen dækker et bredt spektrum. På områder som føde- og drikkevareproduktion, detail- og dagligvarehandel, IT- og techindustri, sundhedssektoren, vand- og miljøteknologi samt transport og logistik er danske virksomheder allerede veletablerede. Nye vækstsektorer er havnesamarbejde, udbygning af energinettet, power-to-x og forsvarsmateriel.

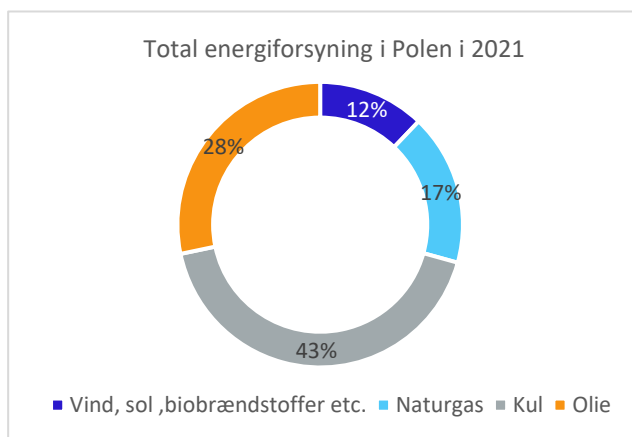
Forsvar

Polens forsvarsudgifter i 2023 beløb sig til 3,9% af BNP, og der lægges op til et forbrug på 4,2% af BNP i år. Målet er at opbygge en hær med seks divisioner udstyret med avancerede – særligt amerikanske og sydkoreanske – våbensystemer. Hæren skal understøttes af et moderniseret luftvåben, et udbygget søværn og et stærkt hjemmeføringslignende territorialforsvar. Det dansk-polske samarbejde på forsvarsområdet er ganske omfattende. Til efteråret markerer vi 25-års dagen for oprettelsen af NATO korpshovedkvarteret i Szczecin. Den 1. februar underskriver forsvarsministeren sammen med sin polske kollega en bred forsvarspolitisk samarbejdsaftale. Den vil skabe mulighed for et styrket samarbejde på såvel det operative område som med hensyn til bl.a. forsvarsmateriel.

Energimarked

Der er allerede omfattende danske aktiviteter på energiområdet. Polen er Danmarks 9. største marked for energiteknologi, primært vindteknologi, hvilket er 6-doblet siden 2005. Et myndighedssamarbejde om energi og samarbejdet om Baltic Pipe, som tilfører gas til Polen fra Norge, binder Danmark og Polen tæt sammen.

Den polske energisektor domineres af kul, som også bidrager med 88.000 arbejdspladser bare i minedriften. Der er dog et mål om kuluafhængighed i 2049, som forventes fremrykket af den nye regering. Grundet krigen i Ukraine er Polen endnu mere fokuseret på energiuafhængighed, hvilket blandt andet gør Energiø Bornholm til et følsomt emne, da det ses som en trussel mod polsk energiuafhængighed.

I 2021 vedtog den polske regering plan for omstilling af landets energisektor med tre søjler:

- (1) Just transition: Der skal gives nye udviklingsmuligheder til regioner og samfund, som bliver mest negativt påvirket af grøn omstilling, samtidig med at der skabes nye jobs og industribrancher som en del af omlægningen af energisektoren.
- (2) Zero-emission energy system: På langt sigt skal der etableres et energisystem med 0 emissioner gennem havvind, atomkraft og lokal energiudvikling.
- (3) Good air quality: Nøgleresultatet af den grønne omstilling skal være god luftkvalitet gennem omstilling af varmesektoren, elektrificering af transport og byggeri.

Havvind

Der er ingen havvindmølleparker i Polen i dag, men den første offshore vindmøllepark forventes være en del af energisystemet i 2024/2025. Den installerede kapacitet forventes at nå 5,9 GW i 2030 og potentielt 11 GW i 2040. Østersøen har potentiale for 33 GW i Polen. Det vil være produktionen fra offshore vindenergi, der vil udgøre den største del af elektricitet genereret fra vedvarende kilder i fremtiden. Dobbeltthavnen i Szczecin-Swinoujscie, som ventes at blive en væsentlig installationshavn i Østersøen.

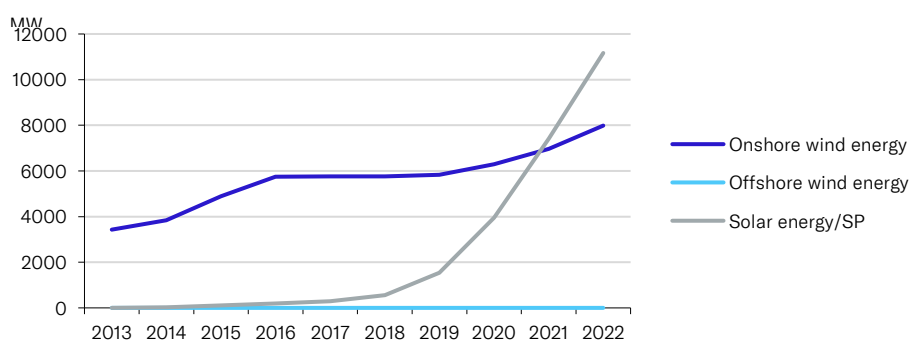
Landvind

Polens udvikling af landvind blev i 2016 begrænset, da præsidenten gjorde det ulovligt at bygge vindmøller inden for 2 km (eller 10 gange vindmøllens højde – kaldes ”10h distance rule”) af andre bygninger eller skove. Dermed kunne der ikke bygges vindmøller på 99 pct. af Polens landområde. Denne regel liberaliserede den polske regering i starten af 2023, så afstanden nu skal være 700 meter. Flere investorer og vindenergiudviklere

(bl.a. European Energy) har dog kritiseret, at afstanden ikke er på 500 meter, hvilket først var i støbeskeen.

Sol

Pga. begrænsningerne for vindenergi på land, er der blevet installeret mere solenergi (PV) på det seneste. Dog har PV-sektoren også udfordringer i Polen, bl.a. pga. konflikter med landbruget. Yderligere er der behov for at investere i elnettet, da det er ved at være gammelt – hvilket har betydning for både vindmølle- og PV-industrien

Biogas

Siden Ruslands invasion af Ukraine har den polske regering haft fokus på at gøre sig uafhængig af russisk naturgas gennem 1) norsk naturgas gennem Baltic Pipe og 2) biogasproduktion. Baltic Pipe giver også mulighed for eksport af dansk biogas til Polen.

Polens stærke landbrugstraditioner giver flere muligheder for at levere biogasløsninger. Trods høj vækst i biogasanlæg er antallet markant lavere end i flere vesteuropæiske lande. Den installerede kapacitet af biogaskraftværker i Polen nåede en rekord på 283,8 megawatt i maj 2023, en stigning på syv procent sammenlignet med forrige år.

Til sammenligning forventes det danske gasforbrug allerede i 2030 at bestå 100% af biogas, hvilket vil gøre det danske gasforbrug til Europas grønneste. Biogas produceres som del af husdyrbrug (190 biogasanlæg) eller affaldssektoren.

Landbrug

Polsk landbrug står i de kommende år over for omfattende strukturtilpasninger og moderniseringer. Det vil skulle ske bl.a. i perspektiv af en fremtidig øget adgang for ukrainsk landbrug til EU's indre marked. Dette åbner samtidig op for en voksende mulighed for eksport af danske agrotech løsninger til Polen. Dette inkluderer bl.a. implementering af nye teknologier inden for mælkeproduktion såsom øget digitalisering og en øget besparelse af vandressourcer.

Energieffektivitet

I sin energiplan har Polen målsætning om at reducere husholdningers direkte energiforbrug med 23 % fra 2020 til 2030, hvilket er vigtigt, da husholdninger står for 38 % af Polens energiforbrug og 25% af drivhusgasudledningen. I industrien er energiforbruget faldet.

Fjernvarmesektoren er vokset meget og har 40% af alle husholdninger tilknyttet, men kul er primær kilde til fjernvarmen. Danske erfaringer om at omstille fjernvarmesystemet fra fossile til vedvarende kilde er derfor meget relevante i Polen.